

ŽĚŁOWY PLAN

Rěčnego centruma WITAJ za lěto 2023

Pśedsłowo

Główne žělowe wobłuki Rěčnego centruma WITAJ (RCW) wobstoje dalej ako doněnta. Wobstawnie nadawki, ako su w rozpšawje wopisane, zwězuju teke w lěše 2023 wětšy žěl personelnych a finančnych resursow Rěčnego centruma:

- wudawanje wucbnicow a wucbnych materialijow,
- pśewózowanje praktikarjow na zaklaže aktualnych wědomnostnych dopóznašow k wěcejrěčnosći z fachowymi publikacijami a přednosciami,
- pśeweježenje wšakorakich projektow,
- młožinske socialne žělo w šulach,
- wježenje internatowu w Chóšebuzu a w Budyšynje.

Paralelnje k tomu mamy dłużkodobnym wupominanjam zaměrnje slědowaś.

1. Kublańskopolitiske žělo w Górnjej a Dolnej Łužicy koncentrujo se na dalšne pśewózowanje pśesajženja **koncepta 2plus** a na konsekwence z **wuslědkow ewaluacije primarneje wucby w Bramborskej**. W tom zwisku ma se pšawniske póstajenje za serbske šule a šule ze serbskorěčnym pórucenim w Sakskej hyšći nowelěrowaś. Rownocasne se w Sakskej druga ewaluacija koncepta 2plus w zagronitosći Saksojskego statnegu ministařstwa za kultus (SMK) pśewjedujo. RCW jo do ewaluacije zapšěgnjony. Dalšne partnerje SMK su Serbski institut, Uniwersita Lipsk a Uniwersita Friedricha Schillera Jena.
2. Projekta za **wuwiše pšełožowańskego programa** dolnoserbščina-nimščina a górnoserbščina-nimščina wježomy na zaklaže pśidatnegu spěchowanja pšež Załožbu za serbski lud w lěše 2023 dalej. Wótpowědujouce pšosbje stej pla załožby zapódanej.
3. Wótpowědnje **programatice žělabnosći RCW** napomina rěčny centrum teke w lěše 2023 Sakske statne ministařstwo za kultus, wudaś informacisku a argumentacisku brošurku wó wucbje pó koncepše 2plus w zakładnych šulach za serbsko- a nimskorěčnych starjejšych, pó tom až jo jomu w lěše 2020 nimski a serbski manuskript pśedpožožyl.
4. Dalšny wažny a dłużkodobny nadawk stoj teke w zwisku z rěčnym planowanym a póségujo se na nažělanje zakładow za **certificěrowanje górn- a dolnoserbskich rěčnych zamóžnosćow** pó Zgromadnem europejskem referencnem ramiku za rěcy.
5. **Na kvališe serbskorěčnego kubłanja w žišownjach Dolneje a Górneje Łužyce** ma se dalej žělaś. Zaklad za to – „Katalog kwalitatiwnych kriterijow k spěchowanju a pósřednjanju serbščiny w žišecých dnjownych pšebywalniščach“ – pśedlažy za Saksku a Bramborskú, ku katalogoju słušajucy žělowy zešywki doněnta jano za Saksku. Za kwalitatiwny management na pólū serbskorěčnegu wótkubłanja se w kubłaniščach stawnje wabi a wótkubłařkam a wótkubłařjam dawa se pódadera w formje rěčnych a pedagogiskich dalejkubłanjow.

Slědujuce tabulki zwobraznuju stav realizěrowanych a planowanych aktiwitow w jadnotliwych wobłukach. Procentualne informacie pód 100 su pówoblicone. **Zelene** markěrowane kaščiki pokazuju stav realizacije kóńc lěta 2022 a **žolte** pokazuju planowany stav do kóńca lěta 2023.

1. Kubłanskopolitiske žělo

nowe pšawniske póstajenje (Verordnung des Sächsischen Staatsministeriums für Kultus über die Arbeit an Schulen im sorbischen Siedlungsgebiet)														50 %
nowe pšawniske (šulske) póstajenje (Verordnung über die schulischen Bildungsangelegenheiten der Sorben/Wenden)														100%
6. fachowy žeń 2plus (wopśimješowy koncept a organizatoriske pšíželo za SMK a LaSuB)														0 %
wuwiše testowego materiała za zwěścenje rěcnego stava wuknikojstwa 8. lětnika ako element monitoringa psesajženja koncepta 2plus														100 %
manuskript za informacisku brošuru za starjejšich wó serbskorěcnem kubłanju na zakladnych šulach (wotpowědnik k brošurje „Ein guter Start“ – dej wudaś SMK)														100 %
Pseslěženje psechada wót žišownje do zakladneje šule w ramiku WITAJ-projekta Dolneje Łužyc														90 %

Pšawniske póstajenia wó kublańskich nastupnosćach w Bramborskej a Sakskej se nowelěruju pód nawjedowaniem kněžarstwowu. Toś njamóžo se proces z boka RCW planowaś, zaplanujomy pak do swójego žěla pswózowanje toś togo procesa. Rowno wobzamknjona nowa SWSchulVO zapšegnjo wobstawný monitoring. K wutwórjenju systematiki monitoringa pšinosujo RCW na zaklaže pśedlogi Witaj-standardow, kótarež stej wjednica RCW a tegdejšy šulski ražc M. Koch až do lěta 2019 wuželałej.

Wuwiše standardow za psesajženje koncepta 2plus a zakład za monitoring psesajženja koncepta 2plus lažtej w zagronitosći SMK a Krajny amt za šulu a kubłanje (LaSuB).

Z koncepcionelnymi a tematiskimi pśigótowanjamia fachowych dnjow 2plus pódprěrujo a wobwliwujo RCW wótpowědjuje statne aktivity. Wóni su z wusokim wupominaniam na pedagogiske žělo zwězane a pšinosuji k zgromadnemu žělu z koordinatorkami 2plus, z wjednicami a wjednikami šulow, fachowymi pórązowárkami ako teke wucabnicami a wucabnikami w serbskich šulach. Šesty fachowy žeń 2plus w lěše 2023 bužo pó doněntejšnych planach k přednemu razoju w pśigótowaném tyženju, 16.08.2023.

Ako wósebny kublańskopolitiske nadawk wobglědujo RCW **pśespytowanje serbskorěčnych zamóžnosćow wuknikow (RS-8)**, aby se wuslědki 2plus-wucby zwěscili. Pśespytowanje realizurujo se na zaklaže certifikacie pód Zgromadnem europejskem referencnem ramiku za rěcy. Pilotowa faza zwěścenja rěcnego stava jo se 2022 pód nawjedowaniem Serbskego instituta zachopiła. Wót šulskego lěta 2023 / 2024 maju se testy za RS-8 lětnje pswějasć. RCW jo intensiwnje do pśigótowanow a pswježenja zapšegnjony, mjazy drugim z naželanim testowych nadawkow, pokazkow za wugódnošenje, informacijow za šule wó pswježenju a wugódnošenju testow.

Za samske schójzeńki wót A1 do B2 móžo RCW zakład za testowu fazu na Dolnoserbskem

gymnaziumje zawěšći. Přespytowaś ma se, lěc dejali se wopśimjeśa nadawkow wěcej temam wuknikow pśiměriš.

Rěčny centrum WITAJ pódpręjo Domowinu pši pśesajženju žěłowych směrnicow Domowiny a napišo za swóje wobłuki k směrnicam wótpowědjuće rozpšawy za cas 2021 do 2023.

Přechad wot WITAJ-kupki žišownje do bilingualneje wucby w zakładnej šuli jo za rěcne wuwiše žiši wósebnje ważna a pregujuca faza. Wetom až jo powšykny přechad wót žišownje do šule w Bramborskej derje rědowany a wopisowany, felujo wobglědowanje toš togo přechada w nastupanju WITAJ-wobłuka.

Zaměr pśeslěženja jo pódpręanje wobstawnego procesa pśiswόjenja serbskeje rěcy žiši pšez efektiwne wugótowanje přechadneje faze wót imersiskego rěcnego pósřednjenja w žišowni k bilingualnej wucbje w zakładnej šuli.

Wuchadnišćo su napšašowanja inwolwěrowanego pedagogiskego personala žišownjow a zakładnych šulow, mjazy drugim k slědujucym temam: statistika WITAJ-žiši, přechad w koncepciji kublanišća, južo eksistēruće kooperaciske formy mjazy žišownju a šulu a rěcne zamóžnosći žiši pši spuščenju žišownje.

Na zaklaže dobytych informacijow se wužělaju konkretne, za praksu se gózece dopórucenja ako na pšiklاد mózne kooperaciske formy, mustry za kooperaciske dogronjenja, zgromadne rěcne projekty WITAJ-žiši w slědnem pśedšulskem a přednem šulskem lěše, dopórucenja za žělo ze starzejšimi a naraženja za wótpowědne casowe planowanje za slědne lěto w žišowni.

2. Prezenca serbskeje rěcy w nowych medijach

www.sorbische-vornamen.de Mjenjam maju se wóznamy w nimšinje pśidaś a bok <u>ma se zasej programěrowaś</u> , wóznamy w dolno- a górnoserbščinje su zapódate.	███████████	70 %
Portal www.sorbisch-lernen.de/ www.materialien.sorbischlernen.de se z materialijami za dolno- a górnoserbsku wucbu połni a <u>ceły bok se znova systematizěrujo a wotpowědnje programěrujo</u> a 2023 wózjawijo se dolnoserbski wobłuk.	███████████	80 %
Přełožowański program za dolno- a górnoserbščinu do nimšiny a nawopak jo pod sotra.app zjawnosći pśistupny a se dalej wuwija.	███████████	90%

Portal www.sorbischlemen.de jo se w lěše 2018 zjawnosći spśistupnił a wopśimujo slědujuce boki serbskich institucijow za wuknjecych serbskeje rěcy:

www.sprachkurs.sorbischlernen.de (bok w zagronitosći założby)
www.krokpokroku.sorbischlernen.de
www.kšacpókšacu.sorbischlernen.de
www.sprachzertifikat-sorbisch.de
www.materialien.sorbischlernen.de
www.dolnoserbski.de

W lěše 2023 rozšyriju se wopśimješa a póbítowanja na bokach; systematika portala kaž teke layout, wósebnje we wobłuku materialijow, se pšežěljajotej.

3. Certifikacija górn- a dolnoserbskich rěčnych zamóžnosćow

informaciska brošurka	100 %
pśespytowańske nadawki za A1 dolnoserbski	100 %
pśespytowańske nadawki za A1 górnoserbski	100 %
pśespytowańske nadawki za A2 dolnoserbski	100 %
pśespytowańske nadawki za A2 górnoserbski	100 %
pśespytowańske nadawki za B1 dolnoserbski	100 %
pśespytowańske nadawki za B1 górnoserbski	100 %
pśespytowańske nadawki za B2 dolnoserbski	100 %
pśespytowańske nadawki za B2 górnoserbski	100 %
pśespytowańske nadawki za C1 dolnoserbski	60 %
pśespytowańske nadawki za C1 górnoserbski	60 %
pśespytowańske nadawki za C2 dolnoserbski	0 %
pśespytowańske nadawki za C2 górnoserbski	0 %

Rěčny centrum WITAJ wuwija mustrowe pśedłogi a pśespytowańske wopśimješa k certificerowanju rěčnych znajobnosćow za górnoserbščinu a dolnoserbščinu pó zasadach Zgromadnegro europejskego referencnegog ramika za rěcy, a to w fachowědomnostnej kooperaciji ze Serbskim institutom z. t. a Institutom za sorabistiku Lipščańskeje uniwersity.

Na webboku www.sprachzertifikat-sorbsisch.de namakajo wużywań pśegléd z nejwažnjejšymi faktami wó natwari, gódnošenju a wobzěleńskich wuměnjenjach za pśespytowanje górnoserbskego abo dolnoserbskego certifikata ako teke wótpowědujuce brošury ako download. Mimo togo mózo wużywań za niwowowe schójzeńki A1, A2, B1 a B2 mustrowe nadawki online wobzělaś a dostanjo ned krotki pśegléd wó dojśpitych dypkach. Jolic žycy wużywań sebje wugódnošenje swójogo licho formulěrowanego teksta, wobstoj móžnosć, jen z mejlku Rěcnemu centru moju WITAJ pśipóslaś a se wósobinski pórażowaś daś. Wužyanje internetowego pórucenja służy pśigótowanju na pśespytowanje. Za 2023 jo wózjawjenje internetowego pórucenja za schójzeńk C1 planowane.

Za koordinaciju a wótewzeše pśespytowanjow jo Rěčny centrum WITAJ we wótgłosowanju ze swójima kooperaciskima partnerjoma zagronity.

4. Wuwijanje rěcy a pedagogika/lektorat

Do běžnych nadawkow RCW słuša wužělanje wucbnicow a wucbnych materialijow za wuknikow Dolneje a Górnje Łužycy. **W lěše 2023 žěla se cělkownje na 34 titlach (8 dolnoserbskich, 26 górnoserbskich), kótarež maju až do kónca lěta w Ludowem nakładnistwje Domowina (LND) wujš.** K tomu licymy mjazy drugim w Górnjej Łužicy za zakladnu šulu wuwiše noweje mašeřciny za 2. lětnik z wótpowědujucym pśidatnym materialom. Nowostka jo teke wužělanje cytańskeje lodki, kótarež musy rěd žělowych knigłów k rozdželnym temam wopšimješ. Nowe wucbnicowe rědy za pśedmjata geografija a biologija we wušej šuli a za pśedmjat biologija na gymnaziju se kompletēruju. Za gymnazij ma nowe wudaše knigłów Naša maćeřcina za 11. / 12. lětnik nastā. W Dolnej Łužicy žěla se tejerownosći na wudopołnjujucem materialu k rědoju LUTK. Tak matej se žělowe knigły za 2. lětnik naželaš a k tomu wudopołnjujucy material za ceptarja.

Druge titele pominaju žělo pšez někotare lěta. Do togo słuša žělo na nowych cytankach za wušu šulu a gymnazij, ako teke na nimsko-serbskem šulskej słowniku.

Lisćina titelov (glej tabela) zestajijo se w zgromadnem dojadnanju mjazy RCW, ABC a LND. Wóna wobzamknjo se w pšizwóleńskej komisiji, do kótarejež słušaju mimo togo Załožba za serbski lud a fachowe pórązwarje. Wuwijański a produkcijski proces rěduju se eksaktnje w mjasečnych pōsejženjach OPK z LND (OPK - operatiwna planowa kontrola).

1.	Pućnik po hornjoserbščinje, gramatika	0/65/23-3A
2.	Słowničk/Wörterverzeichnis	0/124/23-5B
3.	Terminologija za nabožinu	0/143/23-2A
4.	Naš časnik, plakat, hs.	0/198/23-1A
5.	Ambrož a Maks, Płomjo-edicija	0/199/23-1A
6.	Naš zeger, plakat, 3. žěl, ds.	0/200/23-1W
7.	Serbščina A1, džěłowa kniha za započatkajow	0/202/23-1B
8.	Narska liška, grajne plany	0/202/23-1B
9.	Lutk 1, pisański zešywki	1/151/23-3W
10.	Wuknu sam/a, zešiwki k samowuknjenju	1/171/23-1A
11.	Wopisowanje činitosćow, džěłarnička	2/90/23-3A
12.	Łuskač 2, džěłowy zešiwki	2/120/23-2A
13.	Naša maćeřcina 2, wučbnica	2/121/23-1A
14.	Zwučujemy a pisamy 2, džěłowy zešiwki	2/122/23-1A
15.	Lutk 2, 1. žěl, žělowe knigły	2/117/23-1W
16.	Lutk 2, 2. žěl, žělowe knigły	2/118/23-1W
17.	Čitanska křinja - čitanske ščežki	2/126/23-1A
18.	Čitanska křinja - mjezsobne počahi	2/127/23-1A
19.	Słownick za dolnoserbske šule	3/83/23-6B
20.	Wuknjemy serbsce 3, džěłowy zešiwki	3/118/23-3B
21.	Łuskač 3, džěłowy zešiwki	3/133/23-2A
22.	Serbščina 3, džěłowy zešiwki z CD	3/134/23-2B
23.	Wuknjemy serbsce 4, džěłowy zešiwki	4/92/23-3B
24.	Wuknjemy serbsce - zwučow. zešiwki k słownikej	4/105/23-1B
25.	Čitanka 5, wučbnica	5/120/23-1A

26.	Handrij Zejler - Słónco swoboda	5/121/23-3A
27.	Pućowanje po stawiznach 1, hs., wučbnica za wyše šule	5/122/23-1A
28.	Biosfera 5, wučbnica za gymnazij	5/123/23-1A
29.	Zwučujemy a pisamy 6, džěłowy zešiwk	6/96/23-1A
30.	Pó droze 2, wucbnica, 2. nakład, ds.	8/70/23-2B
31.	Pó droze 2, žěłowy zešywki, 2. nakład, ds.	8/71/23-2B
32.	Terra 8, wučbnica za wyše šule	8/74/23-1A
33.	Jakub Bart Čišinski	8/68/23-2A
34.	Wobrazy serbščiny 11/12, wučbnica za gymnazij	11/33/23-1A

Přegléd planowanych titelov za 2023

4 wudaśa	Lutki (za Dolnu Łužycu)
4 wudaśa	Lutki (za Górnú Łužycu) inkl. wudaše za wótkubłarki a wótkubłarjow
11 wudaśow	Płomjo
11 wudaśow	Płomje
4 wudaśa	Serbska šula

Přegléd planowanych casopisow za 2023

5. Projektowe žěło

Projektowe žěło wopśimuje teke 2023 wjele kuždolětnych projektow (glej rozpšawa 2022).

Wósebne projekty 2023:

- Šula w zelenem
- WITAJ-camp
- BTU-rallye abo zgromadny projekt za wuknikojswo DŁ a HŁ w Carnem Chołmcu
- Serbski familijowy žeń
- pódprěra za serbskorěcne familije
- projektowe dny w Serbskem muzeju w Chóšebuzu
- cytańske wuběžowanje ds.
- Swójbna schadzówanka w Radworju
- cytańske wuběžowanje hs.
- Žišecy program na Mjazynarodnem folklorem festiwalu
- žiwdłowe dny
- comicowy workshop w Hornim Hajnku
- projektowe dny z wuknikami
- „film a rozmołwa“ w internaše Serbskego gymnazium Budyšyn
- Cytańska noc/cytańske dyrdakojstwo
- Žišecy program w ramiku Swěženja župow
- Předcytański žeń
- wumělske wuběžowanje za žíšownje ds.
- comicowe wuběžowanje za šule ds.
- swěženj serbskeje rěcy
- synchronizacija filma „Mała wjera“
- comicowy workshop z Štefanom Hanušom
- předcytański žeń za ceļu Nimsku
- Witaj-grajne wótpołdnjo

- Žeń serbskich pedagogowkow a pedagogow
- pódpěra w šulach we ramiku „nachwatanje pó koronje“
- Cesćenje angažērowanych młodostnych na pól dolnoserbskeje rěcy

6. Rěcne kurse

- Witaj-kurse za dorosćonych w GŁ
- rěcne kurse za pedagogiski personal a pístajonych serbskich institucijow ako teke wokrejsowu Budyšyn a Zgórjelc w kooperacji z LaSuB w GŁ
- tśidnjowske intensiwne kurse za wótkublaŕki w DŁ

7. Internat Serbskego gymnazija Budyšyn

1. nawjedowanje (wopśimjeśa, organizacija)
2. zgromadne žěło z gymnazium, serbskimi institucijami a z krajneju ražcownju
3. zwopšawdnjenje pšawniskich předpisow za žěło w internatoma
4. žěło ze starzejšymi
5. mentorstwo za praktikantow
 - doglěd a pedagogiski přewóžowanje
 - wugótowanje serbskich swěženjow a swěženjow gymnazistow (serbskorěčne pśinoski, reje, wiše girlandy ...)
 - sportowe zarědowanja
 - organizacija eksternych referentow k aktualnym temam
 - baslenje a pjacenje (pjacenje srokow, wupyšnjenje jatšownych jajow ...)
 - podpěra pší wuknjenju
 - internatny swěžeń a internatny wulět
 - grajne abo filmowe wjacory
 - wušywanje rubiška za serbsku drastwu
 - sebjezašćitowański kurs (M. Domaška)
 - woglěd předstajenjow Nimsko-Serbskego ludowego žiwadła (NSLŽ) resp. sobustatkowanje w serbskich inscenacijach

8. Dolnoserbski internat Chššebuz

1. nawjedowanje (wopśimjeśa, organizacija)
2. zgromadne žěło z gymnazium, serbskimi institucijami, młožinskim amtom a Ministarstwom za kublanje, młožinu a sport (MBJS)
3. psesajženje pšawniskich předpisow za žěło w internatoma
4. žěło ze starzejšimi
5. mentorstwo za praktikantow
 - ptaškowa swajžba (pjacenje srokow)
 - fašing
 - zapustowy pšešeg (góspodowanje pšešega)
 - mólowanje jatšownych jajow
 - wšakorake wulěty, na pšiklad do grožišća Raduš
 - internatny swěžeń

- woglěd filmowego festiwała
- workshop (rejowanje abo sport)
- kjarmuša
- Janšojski bog / gódownicka / sw. Mikławš
- wšakorake wjacory (baslenje, serbske referaty a diskusije, serbske filmowe wjacory)
- grajny wjacor

9. Młožinske socialne žělo

Šulske socialne žělo

Team za šulske socialne žělo pśewóžujo wuknice a wuknikow pši wuwišu k dorosconemu cłowjekoju. Pódpěrujo jich pši zmejstrowanju žywjeńskich nadawkow a wobwliwowaniu swójskeje biografije. Spěchuji se kompetence k rozwězowanju swójskich a socialnych problemow a wupominanjow dalejwuwiša wósobiny. Nazgónjenja swójskich mócow a słabosćow, rozestajenje z tym a spěchowanje wósobinskich kakosćow su pši tom zasadne. Kritiske myslenje a zaběra z aktualnymi temami to pozitiwnje wobliwujotej. Dašny nadawk jo wuwiše zajmowanosci napšešiwo drugemu, wobswětoju a pširože. Kreatiwne rozestajenje z wšakimi temami, kreatiwne zaběry a zbliženje pširodneje pedagogiki žělo šulskej socialnych žělašer̄kow wudopołnjuju.

Serbska wuša šula „Michał Hórnik“ Worklecy

- wuwiše socialnych kompetencow
- žělo ze wuknikami w rědowniskem cełku k rozwězowanju problemow a k pólěpšenju klimy w šuli
- pšigótowanje na pówolańske perspektivi a planowanje wukublana

Serbska wuša šula „Dr. Marja Grólmusec“ Radwor

- wuwiše socialnych kompetencow
- pśewόženje a pódprěowanje za wuknikow z wósebnymi wuknjeńskimi šěžkosćami
- wuwiše šulskeje zagrody ako zelena rědownja

Šulski a zmakański centrum Budyšyn – Serbska wuša šula Budyšyn

- pšinoski k pólěpšenju šulskeje klimy a pódprěra pši wuwišu wuknikojskego angażementa
- kublańske póbitowanja za wuknikow a jich starjejšych (drogowa prewentacija, wobchadanie z nowymi medijami atd.)
- pšigótowanje na žywjeńsku drogu wukublana / pówolanja
- zeznaše / skšušenje rědowniskego cełka pšez elementy dožywjeńskeje pedagogiki

Serbska wuša šula Ralbicy

- pśewóžowanje jadnotliwych wuknikow, kótarež trjebaru wósebnu pódprěru
- starjejšyne žělo
- póbitowanja za jadnotliwe wuknikojske kupki k wutwórjenju dowěrliweje zgromadnosći

Wuša šula „Dr. Marja Grólmusec“ Slěpe

- pśewóžowanje jadnotliwych wuknikow, kenž trjebaru wósebnu pódprěru
- kublańske póbitowanja za wukniki a jich starjejšych (drogowa prewentacija, wobchadanie z nowymi medijami, napšawy pšešiwo mobbingoju atd.)

- rozwězanie problematiskich situacijow zgromadnje z pótrjefjonymi wuknikami, starjejšimi, wucabnikojstwom, młožinskim amtom a nosarjami pomocy pši kubłanju (HzE)

Žělo we wobłukoma familialnego kubłanja a mobilnego młožinskego žěla se njeplanujo, tak dlujko ako žělowe městna njejstej wobsajžonej.

15.11.2022 | redakciski kóńc

dr. Beata Brězanowa
wjednica RCW